

Harjumäe kõlakoja uus kuub

Evelyn Sepp
Reformierakonna
korruptsioonikatse
hävimisest Lk 4

**Ameerikaeestlane
Endel Uiga** kõrgest
pingest kodueest-
laste vahel

Lk 11

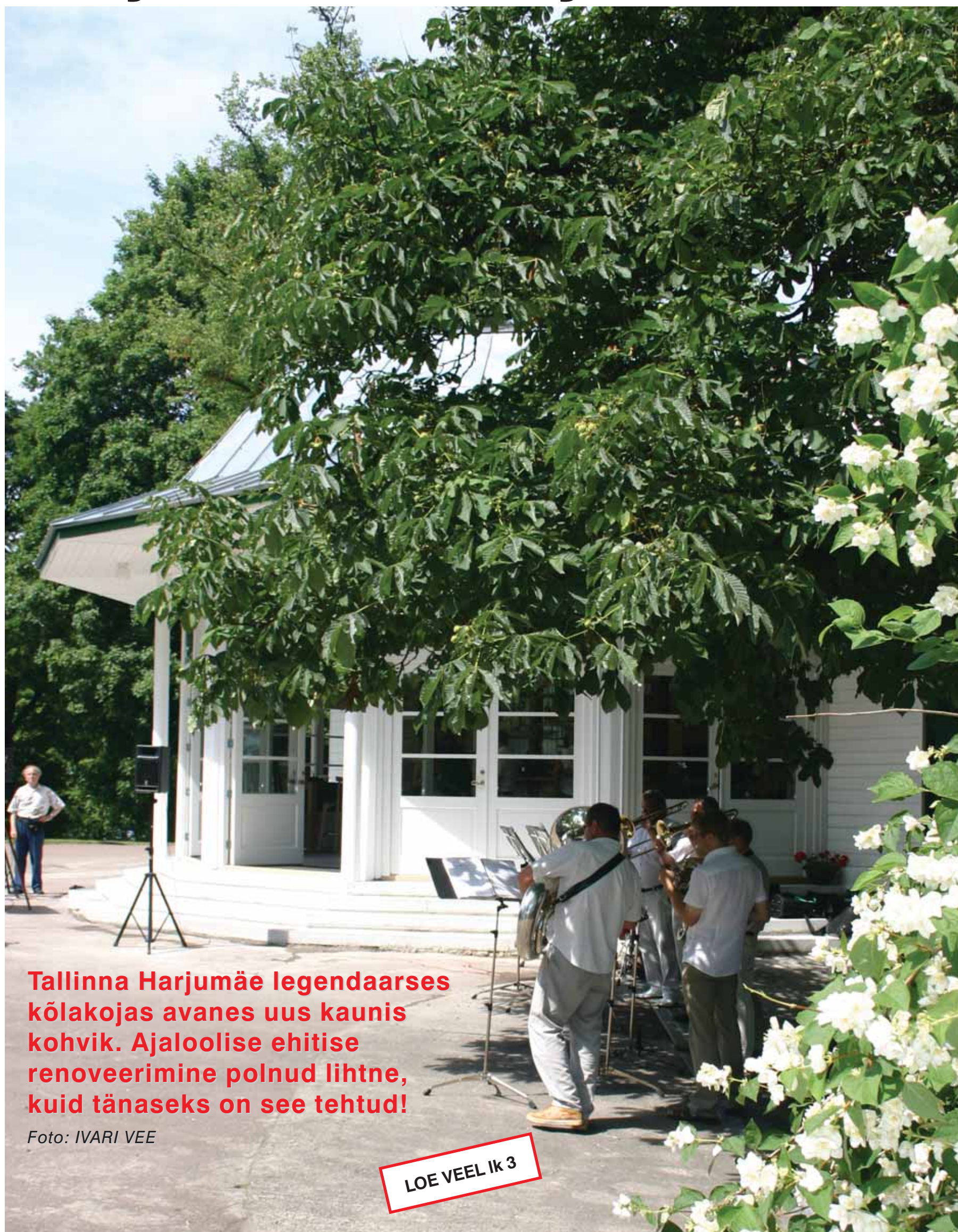
**"Riigivaenlane"
Galina Sapožnikova**
loob diskussiooni
eestlaste ja venelaste
vahel

Lk 6

Tiit Made raamat
"Idüllist ahastuseni
1939-1941"

Lk 10

**Tallinna Harjumäe legendaarses
kõlakojas avanes uus kaunis
kohvik. Ajaloolise ehitise
renoveerimine polnud lihtne,
kuid tänaseks on see tehtud!**

Foto: IVARI VEE

LOE VEEL lk 3

Juhtkiri

Jalgpallis ja poliitikas ühed reeglid

INDREK VEISERIK
reporter

Suurbritannia juhtiv spordiajakirjanik Andy Dunn meenutas ajalehes News of the World seda, kuidas pärast 2000. aasta Sidney olümpiamänge seal paljud vabatahtlikena osalenud inimesed keeldusid uskumast, et suur spordipidu on selleks koraks lõppenud. Sidney's töötavad psühholoogid vaevlesid pärast mängu ääretult suure töökoormuse all, kuna paljudel hingetühjusega võitlevatel inimestel tuli aidata üle saada olümpiamängude järgsest depressioonist.

Loodetavasti pole maailmas palju neid, kes vajaksid psühholoogide abi nüüd pärast Lõuna Aafrika Vabariigis (LAV) toimunud jalgpalli MM-i lõppu. Siiski on tõsiasi see, et spordihuvilised üle maailma sättisid oma elu viimase kuu aja jooksul jalgpalli lainele. Jalgpalli MM-i järgses depressioonis vaevlevatele inimestele saab olla vaid üks soovitus: ilusate ilmade aegu tegelege ise võimalikult palju spordiga. Füüsiline koormus aitab hoida nii keha kui ka vaimu õiges tonaalsuses.

Mida head või halba on meenu-tada möödunud jalgpalli MM-ist?

Esimesena meenub Prantsusmaa jalgpallikoondise ja peatreener Raymond Domenechi põrumine. Nii nagu poliitikas sõltub erakonna edu või ebaedu palju juhi käitumisest, on ka jalgpallikoondise puhul otsustav roll täita peatreeneril. Domenechi alluvuses mängis terve plejaad andekaid vutimehi. Kui aga peatreener oma käitumisega süstib meeskonda eelarvamusi, paranoiat ja üksteise suhtes kiilulöömisi, muutub üksikute mängijate talendikus väljakul kasutuks. MM-il sai kinnitust arvamus, et õnn soosib jalgpallis ikkagi vaid neid, kel on tugev ja karastunud meeskonnavaim.

Teiseks – suur raha ei muuda jalgpallureid andekamaks. Inglismaa jalgpallikoondislased teenivad oma klubides mängides 4–7 miljonit eurot aastas. Nad on kodumaal kui kroonimata printsid, kelle sõrmenipsutuse peale on sajad inimesed valmis ükskõik mida korda saatma.

Ometi hakkasid just Inglismaa koondis ja selle peatreener Fabio Capello esimestena kurtma ja nurisema. Küll oli MM-il mängitav jalgpall nimega jabulani läbi ajaloo halvim, küll olid mängijad klubihooajast liigselt kurnatud. LAV-is peatusid inglased luksushotellis. Toidud valmistas mängijatele isiklikult kaasa toodud kokk, kes oli eelnevalt konsulteerinud toitumisala maailma tippudega. Meeskonda

saatis aukartust äratav hulk massööre, füsioterapeute jne. Kõige luksuse keskel aledes kurtis aga inglise jalgpallurid igavuse üle!? Üks Afganistanis aega teeniv briti sõdur olevat oma meeskonna mängu Saksamaaga televiisorist vaadates hüüatanud vihasele: „Inglise pallurid peaksid kuueks kuuks siia tulema!“

Jalgpallis kehtivad ausa mängu reeglid (fair play) paremini kui poliitikas. Just see ongi põhjus, miks enamasti inimesi eelistab jälgida sporti poliitika asemel. On kahetsusväärne, et Inglismaa – Saksamaa mängus kohtunik ei vilistanud inglaste väravat ära. Seesama kohtunik ja kaks abikohtunikku võeti kohe pärast mängu tugevdatud kaitse alla, sest nende elu

KESKMÕTE:

Jalgpallis kehtivad ausa mängu reeglid (fair play) paremini kui poliitikas.

oli ohus, kuna kohtunike töö riivas vutifännide õiglustunnet. Ka poliitik, kes on mõne avalikkust kahjustava sigadusega hakkama saanud, peaks kartma vihaste maksumaksjate pahameeletormi. Ometi midagi sellist Eestis ei ole ju juhtunud. Kesknädala poolt välja antud raamat „Kuritöö ja karistamatus“ näiteks kubiseb poliitikust, kes on karistamatult rikkunud ausa mängu reegleid, õilmitsedes siiani oma kõrgetel ametikohtadel kenasti edasi.

Kui jalgpallimurul püüab osapoolte vahel võimalikult õiglasi otsuseid langetada kohtunik, siis ühiskonnas peaks täitma sama rolli parteide vahel, eriti valimiseelsetel perioodidel, ajakirjandus. Meedia paneb Eestis enamasti aga tuima: punast ja kollast kaarti näidatakse totaka järjekindlusega Keskerakonna ja sotside suunas, Reformierakonna ja IRL-i poolseid vastastele jala taha panemisi ja teisi vigu aga lihtsalt ignoreeritakse

See võrduks jalgpallis olukorraga, kus kohtunik ühele võistkonnale kas siis hirmust selle ees või meeldimise soovist langetaks pidevalt põhjendamatult soodsaid otsuseid. Mida rahvas sel puhul väljaku ääres teeks?

Televiisorist jalgpalli vaadates tajusin sel MM-il teatud atmosfääri, mida polnud juba pikki aastaid ETV-st spordiülekanedid jälgides tunnetanud. Äratundmisrõõm tekkis eelkõige reporter Tarmo Tiisleri kommentaare kuulates. Säärast südamest tulevat rõõmujoovastust spordist võis viimati tunda tänaseks manalasse langenud Toomas Uba reportaažides. Oleks tore, kui pikki aastaid radioreporterina ERR-is töötanud Tiisler lööks ka edaspidi kaasa ETV sporditoimetuse töös.

nädala nupud

Sindi kehtestas 500-kroonise toetuse pensionäridele

Sindi linnavõimu on moodustanud Keskerakond koalitsioonis valimisliiduga „Uuenev Sindi“. Keskerakondlased andsid kohalike omavalitsuste valimiste eel lubaduse viia Sindis sisse hinnatõusu kompensatsioon pensionäridele. Sindi linnavolikogu (esimees keskerakondlane Aleksander Kask, *pildil*) võttis pensionäre toetava otsuse vastu maikuu. Pärnu Postimehe veebitoimetaja Eno-Gerrit Link kirjutas 11. juulil, et Sindi linnavalitsus hakkas linna pensionäridelt võtma vastu avaldusi, et maksta aasta lõpuks soovijatele 500 krooni ühekordset sotsiaaltoetust hinnatõusu kompenseerimiseks.

„Pensionäridele makstavat ühekordset sotsiaaltoetust on õigus saada riikliku pensionikindlustuse registrisse kantud isikutel: vanaduspensioni saajal, täisealisele töövõimetuspensioni saajal, rahvapensioni saajal ja täisealisele toitjakaotuspensioni saajal. Toetuse saaja peab olema rahvastikuregistri andmetel Sindi linna elanik ning registrikanne selle kohta peab olema tehtud enne toetuse taotluse esitamisele eelnenud aasta 1. jaanuari. Taotlejal ei tohi toetuse saamiseks taotluse esitamise aastal olla maksustatavat tulu.

Avaldusi võib esitada selle aasta juulis, augustis või septembris. Linnavalitsus on lubanud toetuse välja maksta kolme viimase kuu jooksul.

Sindi linnavolikogu otsus maksta pensionäridele hinnatõusu kompenseerimiseks toetust on üle hulga aja üks positiivne uudis toetuste kehtestamise kohta riigis. Tavaliselt kuuleme ju rohkesti uudiseid kärpimistest ja toetuste maksmise lõpetamisest – kuigi on teada, et just raskel kriisiajal ja suurenenud tööpuuduse tingimustes vajavad inimesed kohaliku omavalitsuse tuge rohkem.

Tunnustust väärrib ka see, et tegemist on Keskerakonna ühe tõsisema valimislubaduse täitmisega.

Tallinn pälvis Euroopa Komisjoni tunnustuse

Tallinn ja abipakett „Tallinn aitab“ valiti Euroopa Komisjoni poolt kümne parima majanduskriisiga toimetuleva linna hulka. „EL territoriaalse koostöö linnalise koostöövõrgustiku arenguprogrammi URBACT II raames viiakse läbi uuringut „Linnad ja majanduskriis“, mille eesmärk on selgitada välja, kuidas linnad on saanud hakkama majanduskriisiga ning milliseid meetmeid on rakendatud kodanike toetamiseks,“ selgitas Tallinna abilinnapea Eha Võrk. Uuringu esimeses etapis osalesid 131 linna 24 riigist. Nende hulgast valiti välja kümme enim silmapaistnud linna ja üheks väljavalituks osutus Tallinn. „Projekti teises etapis uuritakse Tallinna ja teiste linnade parimaid praktilisi tegevusi elanikele suunatud abiprogrammide rakendamisel majanduskriisi tingimustes,“ ütles Eha Võrk. Nõukogu, kes tegi valiku, koosnes nii Euroopa Komisjoni kui paljude rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatest. Uuringu teine etapp valmib sügiseks

Merepäevad pakuvad palju ahvatlusi

Eeloleval nädalavahetusel toimub Peetri ja Lennusadamal ning Admiraliteedi basseini juures suur merepidu – Tallinna Merepäevad, kus on võimalik näha purjearvuteatrit, laevade tantsuetendust ja palju muud põnevat. Kavas on ka 17. ja 18. juulil Tallinna lähel peetav purjeregatt. Lisaks purjetamisele saavad spordihuvilised võtta osa ujumisvõistlustest, kajakimatkadest ja reisiridest kahe sadama vahel. Toimub turismikonverents „Tasavastatud vana“, avatud on kaubatanav, saab külastada Eesti laevu Suur Tõll, Lembit, Kalev, Turm, Blue Sirius, Runbjörn ja Jõmmu. Tutvustatakse politsei- ja piirivalveameti lennusalga helikopterit. Toimub arvukalt kontserte ja tantsuetendusi, esinevad Untsakad, kaitseväge orkester, Kihnu Poisid, Paabel, Sofia Rubina jpt. Üritused on enamasti tasuta. Programmiga saab lähemalt tutvuda aadressil www.tallinnamerepaevad.ee. *Raepress*

HIIBUSE NÄDAL

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn,
Toom-Rüütli 3/5

Tellimine ja levi: 6 177 717
Toimetajad: 6 274 573
6 274 571
6 274 583

Toimetuse käsikirju ei tagasta.
Kesknädalas ilmunud artiklid
väljendavad nende autorite arvamust,
mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Peatoimetaja:

Urmi Reinde

urmi@kesknadal.ee

Poliitikatoimetaja:

Ivari Vee

ivari@kesknadal.ee

Uudistejuht:

Indrek Veiserik

indrek@kesknadal.ee

Toimetaja:

Tiit Maksim

tiit@kesknadal.ee

Harjumäe kõlakoja kohvik töötab!

Harjumäe kõlakoda teab kindlasti iga tallinlane. Möödunud sajandi 70.–80. aastatel käis seal äri lääne heliplaatidega ning miilits korraldas aeg-ajalt muusikasõpradele haaranguid, seejärel sättisid ennast sinna punkarid ja rokkarid. Uue Eesti Vabariigi ajal on see koht enamasti lagastatud seisundis püsinud. Küll leidsid seal tuulevarju kodutud, küll narkomaanid. Võib-olla sellisest kurvavõitu nostalgias tingituna võitlesidki Reformierakonna ning IRL-i Tallinna linnavolikogulased kõlakoja renoveerimise vastu.

IVARI VEE ja Raepress
Fotod Ivori Vee

9. juulil avati seal aga uue kuue saanud endine kõlakoda, mis hakkab tööle kohviku ja kontserdipaigana. Pidulikul avamisel osalenud Savisaare sõnul on viimastel aastatel olnud Tallinna Linnavalitsuse üks suurimaid prioriteete linnaruumi avamine, mille näitena astuti ka külakoja avamisega sammuke euroopaliku avatud linnaruumi suunas. Aastaid vaikelus lagunenu Harjumäe kõlakoda ja selle ümbrus ärkavad uuele elule meeldiva kohvikühkkonna ja vabaõhukontserte korraldava tõmbekeskuse.

Maltsa asemele
euroopalik linnaruum

„Meenutaksin siinsamas linnakeskmes autodest vallutatud

Vabaduse platsi muutmist riigi esindusväljakuks ja Harju tänava maltsa kasvanud varemeealale modernse, ent vanalinnaga meeldivalt haakuva puhkeala rajamist. Suurima taolise ettevõtmisena jätkub linna avamine merele, mis meie kavade kohaselt päädib kogu merepiiri katva rannapromenaadi väljaehitamiseks,“ ütles Savisaar.

„Täna on mõte, mida toetas Tallinna linnavolikogu vastustundlikum osa, teoks saanud. Linn on muutunud rikkamaks koha võrra, mis pakub võimalust hetkeks tänavamelust kõrvale tõmbuda ning nautida põliste pargipuude kohinat, hingematvalt kaunist vaadet linnale ning ajaloolise promeneerimiskultuuri hõngu, mis möödunud sajandi kolmekümnendatel tallinlased Harjumäele tõi,“ kirjeldas lin-

napea oma kõnes ahvatlusi, mida vastavatud uus vana koht ennast linnas pakub. Savisaar nentis, et iga linna arengu taga seisavad inimesed ja kuivõrd seejuures kaaskodanikele mõeldakse, oleneb käibivatest töekspidamistest ning eetikanormidest.

Sotsiaalne ettevõtja
Jüri Sohharev

„Mul on hea meel, et ka liberalismi kõrgeperioodil ei mineetanud Tallinn ja siinsed ettevõtjad sotsiaalset närvi. Ikka leidub ettevõtjaid, kes soovivad oma tööga laiemale avalikkusele rõõmu valmistada. Harjumäe kõlakoja uue elu andnud Jüri Sohharev on missiooniga ettevõtja, kellele see tähendas väljakutset peatada ajaloolise ehitise lagunemine,“ ütles Savisaar.

Kõlakoja linnalt 25 aastaks üürile saanud Parklinn Grupp OÜ esindaja, renoveerimistööd juhtinud Jüri Sohharevi sõnul hakkab kohvik teenindama linnalasi ja turiste, kes on teel Toompealt ja Kiek in de Kōkist all-linna. Arendajad on püüdnud taastada möödunud sajandi kolmekümnendate aastate legendaarset õhustikku.

AVAMISPIDU:
kuuma päikese kiired
paitavad avapeo
külalisi.
Edgar Savisaar ja
Jüri Sohharev tervitavad uut kohvikut.

Samost kaitses Eesti hinnatõusu Euroopa riike süüdistades

Raadio 2 saate „Olukorras riigis“ juhid Kalle Muuli ja Anvor Samost käsitlesid viimati Eestis alanud hinnaralliga seotut.

Hiljuti avaldatud statistika järgi kerkisid Eestis hinnad juunis aastases võrdluses 3,5 protsenti, samas kui Eurostati esialgsel hinnangul oli Euroopa keskmine 1,4 protsenti. Eelmise aasta juuniga võrreldes mõjutasid hindu kõige rohkem elektri, soojusenergia ja küte kokku 12,2-protsendiline ning mootorikütuse 18,8-protsendiline hinnatõus. Samost märkis, et ligilähedast hinnatõusu võis märgata 2008.

aasta jaanuaris. „Kui me praegu hakkaksime taotlema eurotsooniga ühinemist, siis sellised numbrid tekitaksid kindlasti väga suuri probleeme,“ ütles ta. Ka Muuli väljendas oma frustratsiooni Eestis aset leidnud hinnatõusu üle. Ta imestas, et Euroopa ühe suurima majanduslanguse, tööpuduse ja palgalanguse näitajatega Eestis toimub Euroopa suurimaid hinnatõuse. Muuli sõnul ei ole seda olukorda võimalik majandusõpiku abil kirjeldada, kuna see on vastuolus igasuguste teooriatega. Samost, kas siis soovist oma tööandjatele meeldida või erakordselt palavast ilmast, asus

seevastu meie hinnatõusu kentsakal moel põhjendama. „Mul on selline tunne, et meil on masohhistlik mittepoliitiline korrektselt koostatud ostukorv,“ ütles ta. Teiste sõnadega andis Samost mõista, et eestlased peavad olema ikka üdini tänulikud, kuna meil tegutsesid riigis ausad statistikud! Samost seadis kahtluse alla ka Euroopa riikide läbipaistva ja demokraatliku ühiskonnamuudeli. „On tunne, et Euroopas on väga palju riike, kus ostukorv on teatava poliitilise kokkuleppe tulemusel saanud selline, mis näitab asju paremana, kui nad tegelikult on,“ kõmistas ta.

Kuidas mõista saates Samosti püüdlikkust peaminister Ansiipi valitsust kaitsa? Samost näib muretsevat oma isikliku tuleviku pärast. Pärast tuleva aasta üldvalimisi võivad suure tõenäosusega valitsuskolitsiooni moodustada Keskerakond ja sotsiaaldemokraadid. Kesk on aastaid rõhutanud vajadust muuta ERR-i praegusest Reformi- ja IRL-i propagandakanalist tasakaalukamaks. Juba väga vanad poliitikateooriad õpetavad, et suurim korruptsioon on maksu- ja teipropaganda riigiraadios ja -tv-s. See tähendab, et parempoolsetele kommentaatori-

Peeter Ernits

telele Samostile ja Muulile võiksid selles saates oponeerida sotsiaalsemat maailmavaadet esindavad konnategelased – Rein Veidemann, Allan

Alaküla, Mart Ummelas, Peeter Ernits (pildil). Eiki Nestori asemel tahaks riigiraadios kuulata näiteks Heimar Lenki, ja Kukuraadios näiteks Meelis Atoneni asemel Juhan Aaret.

Et midagi sellist aga ei juhtuks, rakendavad enam kui kümme aastat nii põhitöökorvalise püsisissetulekuga kui ka monopoolse arvamisõigusega harjunud „arvamusliidrid“ saadetes oskuslikult propagandistliku kõrgpilotaazhi võtteid, mõjutamaks kuulajate meeleolusid IRL-i ja Reformi võimu toetamise suunas. **Kn**

Parts murrab kalli .ee domeeniga Euroopasse

5. juulil hakkasid kehtima uued Eesti .ee domeenide saamise reeglid. Kehtestati aastatu 285 krooni (lisandub käibemaks), igaüks peab endale valima registreerimise vahendaja ning temale lisaks maksma. Kadus piirang registreeritavate aadresside arvule.

VIRGO KRUIE
MTÜ Eurosaadik

Varem sai tasuta registreerida ühe domeeni juriidilise isiku kohta ja FIE-le/erisikule registreeriti alamdomeen pri.ee alla.

Aastamaks 369 krooni

Uute reeglite kohaselt võib igaüks pärast enda elektroonilist tuvastamist registreerida meelepärase vaba aadressi alates 369 kroonise aastamaksu eest (Zone Media OÜ). Sama firma juures saab .eu domeeni aga neli korda odavamalt ehk 89 krooni eest. Eesti naabrid Soome ja Läti lubavad igal soovijal ilma vahendajata ise registri poole pöörduda ja nende tasud on palju kordi madalamad: Soomes 13 € ehk 203 krooni ja Lätis 10,5 € ehk 165 krooni.

Juhan Parts

Domeenide registreerimine
kallines kuus korda

Varem domeenide registreerimist haldanud EENet on domeeni haldamise kuluks teatanud 6,3 korda väiksema summa ehk 45 krooni aastas

(<http://www.eenet.ee/EENet/2536.html>). Eesti Interneti sihtasutus (EIS) kinnitas aga palju kordi kõrgema hinna.

IRL-i kuuluvusega inimesed EIS-i juhtkonnas teevad erakonna vastutavaks kogu domeenide reformi ja selle tulemuste eest. Protestiaktiooni toimuva vastu on algatanud 12 tuhande pri.ee domeeni omanikud aadressil <http://sisalik.dragon.ee/pikett/>, Tõnu Samuel ning Jaan Jänemäe on koostanud valitsusele avaliku kirja, et juhtida tähelepanu EIS-i ebapädevusele, aadressil <http://domeenireform.wordpress.com/>

Loe pikemalt www.kesknadal.ee

Mustvee linnapäev ja suvelaot 17.- 18. juulil Mustvee Kultuurikeskuses

8.00-16.00 Suvelaot
10.00-17.00 Minijalgpalli ja rannavõrkpalliturniirid
11.00 Linnapäeva avamine
11.30-15.00 Peipsi rahvakultuuri päev
12.00 koertenäitus
12.10 Lohusuu laste kollektiiv
12.20 lõõtsapoiss Toomas Ojasaar
12.50 Lohusuu täiskasvanute kollektiiv
13.00 Kadriina pasunakoori pooltund
13.00-14.00 Pipi Pikksuka Liivakast
13.30 Alajõe Sudaruskid
13.45-15.00 ansambel UMBES-KOMBES
16.00-17.30 Mustvee Vabatahtliku Järvepääste demonstratsioonesinemine rannas
17.00-18.00 Betaania palvelas EELK Nõo Koguduse meesansambel
18.00 Palvus EELK Mustvee kirikus. Kontserdil esineb folklorist ja rahvaluuleteadlane Mikko Sarv
MUSTVEE SUVEKANTRI & OODISKO
19.00 Öhtune üritus (pilet 100 krooni)
20.00-24.00 AUDRU JÕELAEVANDUSE PUNT
24.00 Ilutulestik Mustvee muulil. Ja palju muud veel!

Anname kohalikele omavalitsustele nende raha tagasi! /osa

15.–16. juunil, Riigikogu viimaste kevadistungite ajal, arutasid rahvasaadikud Keskerakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (734 SE), millega Keskerakond tegi ettepaneku taastada kohalike omavalitsuste tulubaas ehk muuta tulumaksust omavalitsustele laekuv praegune protsent 11,4 tagasi 11,9 peale. Toimus esimene lugemine. Ettekande esitas Keskerakonna liige Arvo Sarapuu. Riigikogulased esitasid ettekandjale rohkesti küsimusi, nii et Sarapuu tutvustas eelnõud lausa mitu tundi. Kesknädal avaldab oma suvenumbrites järjejutuna lühendatud väljavõtteid Riigikogu stenogrammist – eeldame, et tõsisema huviga lugejaid paelub eri parteide riigikogulaste mõttelaad maaelu küsimustes.

ARVO SARAPUU:

Tulumaksuseaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu on eelnõu, mida omavalitsused on kaua oodanud ning mis vajab sisulist ja tõsist arutelu.

Eelnõu eesmärk on muuta § 5 lõike 1 punkti 1 selliselt, et "arvestamata 4. peatükis sätestatud mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,93% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust".

Miks seda vaja on? Kõigepealt, Euroopa kohaliku omavalitsuse harta ratifitseerimisega 1994 tunnistas Eesti, et riik peab omavalitsused kindlustama piisava rahaga. Sellele vaatamata oleme olukorras, kus omavalitsustel puudub piisavalt raha oma põhiseaduslike, aga ka riigi antud ülesannete täitmiseks. Täiendavat rahastamist vajavad lasteaedade-koolide ehitamine-kaasajastamine, veemajandusprojektid, kohalike teede remont, haridus- ja kultuuritöötajate palgasüsteem, ühistransport. Võiksin siia lisada veel üsna palju

Valitsuskoalitsiooni läbi viidud käibemaksu ja aktsiisi tõstmisega seati kohalikud eelarved täiendava kulurive alla, kusjuures raha lisakulude kompenseerimiseks ette ei nähtud. Kindlasti peab rääkima ka sellest, et riigieelarve maksumulud on viimasel kahel aastal oluliselt vähenenud. 2008. aastal laekus riigieelarvesse maksumulud 70,4 miljardit, 2009. aastal aga 10% vähem ehk 63,4 miljardit.

Samal ajal vähenes omavalitsuste tulubaas – mõtlen nii maksumulud kui tasandusfondi raha – 18% ehk 14,1 miljardilt 12,3 miljardini. 2010. aasta riigieelarves on maksumuludeks prognoositud 61,7 miljardit krooni, st langus võrreldes 2008. aastaga on 12,4%. Samal ajal väheneb prognooside kohaselt kohalike omavalitsuste tulubaas 15,7%.

Kui paneme kõrvuti selle, kui palju on riigieelarve vähenenud ja kui palju on kohalike omavalitsuste eelarve vähenenud, siis on selge, et omavalitsuste olukord on tõsiselt halvemaks läinud.

Kui võrdleme omavalitsuste eelarveid ja võtame aluseks 11,93%, siis tuleb endale aru anda, et 2009. aasta tulumaksu laekumisest 11,93% on igal juhul vähem kui 11,93% 2008. aasta tulumaksu laekumisest. Tulumaksu laekus ju 2009. aastal riigieelarvesse vähem.

Praegu on asjade seisu tunduvalt hullemaks teinud see, mis juhtus eelmise aasta 1. aprillil: valitsus otsustas siis vähendada omavalitsustele laekuvat tulumaksuosa 11,93%-lt 11,4%-ni. Kui omavalitsusjuhtidele rääkis, et niisugune uuendus ähvardab tulla, peeti seda algul aprilliljalaks.

Ja miks? Sest kohalikud omavalitsused on arvestanud, et neil on iseseisev tulubaas, millega tuleb hakkama saada. Teinud oma eelarved ära, ei tulnud omavalitsused selle pealegi, et niisugust asja võib keegi üldse plaanida, rääkimata sellest, et see täide viia. Lepingud paljude ettevõtjate kohta olid sõlmitud; plaanid, mis olid arengukavades ette nähtud, olid käivitatud. Neid realiseerida enam ei saanud. Mullu vähendati eelarveaasta keskel – rõhutan, et just eelarveaasta keskel! – omavalitsuste jaoks suurimat tuluallikat 0,53 protsendipunkti võrra – kokku 300 miljoni krooni.

Mis tegelikult juhtus? Riik suurendas oma tulusid omavalitsuste arvel, rikkudes jämedalt 2008. aasta lõpus omavalitsusüksuste ja riigi vahel sõlmitud kokkulepet omavalitsusüksustele laekuva tulumaksu osa suurendamise kohta. Kokkuleppe kohaselt suurendati tulumaksu osa selleks, et kompenseerida tulumaksu ja maa- ja metsanduse viivisintresside suunamist riigieelarvesse alates 1. jaanuarist 2009.

Mida ikkagi tähendab, kui omavalitsused räägivad riigiga läbi

ja võtavad kokkulepitu oma plaane tehes arvesse? Ainult nii nad saavadki oma eelarveid kujundada. Aluse selleks annab ka meie põhiseadus, mis kindlustab omavalitsustele märkimisväärse iseseisvuse. Põhiseaduse XIV peatükk annab kohalikele omavalitsustele selle garantii, sisaldades normikopleksi, mis reguleerib riigi ja kohaliku omavalitsuse suhteid ning laieneb ka valla ja linna suhetele teiste kohaliku omavalitsuse üksustega.

Võib julgelt öelda: selleks, et kohalik omavalitsus saaks tõrgeteta toimida, on vaja talle anda riiklikud garantiid. Ja finantsgarantii on omavalitsuse toimimise põhitagatis, kohaliku elu küsimuste iseseisva lahendamise õiguse hädavajalik tingimus. Kohaliku omavalitsuse finantsgarantii elemendid on õigus iseseisvale eelarvele, kohalike maksude kehtestamise ja kogumise õigus ning õigus piisavatele rahalistele vahenditele ehk tulubaasile.

Siin saalis on sel teemal palju vaieldud. Usun, et kui kohalike omavalitsuste juhid oleksid meid siin pealt kuulnud ja kui neil olnuks võimalus siin ka sõna võtta, siis oleksime kuulnud tõsist kriitikat praeguse valitsuskoalitsiooni pihta.

Ja miks? Omavalitsus ei saa ju jätta oma asju tegemata! Tema uksele koputavad inimesed alati, kui mingid probleemid tekivad. Ma ei hakka omavalitsuse töövaldkondi teile uuesti ette lugema, aga ei ole mõeldav, et vallavanem või linnapea ütleb, et enam seda seda või teist ei tee. Ta ei saa seletada, et me menetleme neid asju, ta ei saa seletada, et juba mitu aastat on arutusel, kuidas kohalike omavalitsuste funktsioonid ja riigi funktsioonid selgelt lahutada, kuidas teha haldusreform.

Kohalikel omavalitsustel ei jää midagi muud üle kui kehtestada kohalike makse, kui see on võimalik. Aga mis kõige tähtsam: omavalitsustel on õigus eeldada, et neil on iseseisev eelarve ja oma ülesannete täitmiseks piisavad rahalised vahendid ehk tulubaas.

Omavalitsused võitlevad oma õiguste eest. Näiteks aasta tagasi, 25. märtsil 2009 otsustas Tallinna Linnavalitsus tõstatada Riigikohtus kohalike omavalitsuste põhiseaduslike tagatiste temaatika.

Asjaolule, et omavalitsuste rahastamine on õiguslikult reguleerimata, andis Riigikohus hävitava hinnangu. Riigikohus tuvastas, et riik on jätnud põhiseadusvastaselt riiklikud ja kohaliku omavalitsuse kohustused reguleerimata. Riik on põhiseadust rikkudes jätnud õigusaktidega sätestamata kohalike omavalitsuste rahastamise korralduse. Riik on kohalikele omavalitsustele üht-teist lubanud ja varsti hakkavad paljud siin saalis istuvad inimesed käima mööda kohalike omavalitsusi, et seletada, kuidas nad võitlevad riigis kohalike omavalitsuste õiguste eest. On selge, et enamik kinnitab: jah, õige, teil peab olema mõistlik tulubaas, oma iseseisev eelarve ja loomulikult praegune üksikisiku tulumaksust eraldatav protsent on väike.

Miks siis ei ole võimalik seda osakaalu suurendada? Selle ümber käibki arutelu, kuidas need funktsioonid, millele ka Riigikohus oma tähelepanu juhtis, selgeks vaielda. Mida teeb kohalik omavalitsus ja mida riik? Vaidlus on käinud aastaid ja ma ei usu, et praegune valitsuskoalitsioon suudab Riigikohtu tõstatatud küsimused lahendada.

Omavalitsus on esmane ja kõige otsesem tasand, kus inimeste sotsiaalsed raskused peegelduvad. Inimeste võlgade ajatamine, eluasemeprobleemid, tööpuudusest tulenevad sotsiaalsed hõlbed – kõik see asetab kohalikele omavalitsustele märksa suuremad kohustused, kui mõned inimesed siin saalis oskavad ette kujutada. Ma siiski loodan, et need Riigikogu liikmed, kes ise on kohalikus omavalitsuses töötanud või kavatsevad töötada, saavad nendest probleemidest aru. Ehk on nad nendega otseselt kokku puutunud ja tänu sellele nad mõistavad, millise olukorra ees kohalikud omavalitsused on.

Mie fraktsioon arvab, et see seadus on väga oodatud ja väga vajalik. Omavalitsuste üksusele peab laekuma residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust mitte 11,4%, vaid 11,93%. Olen veendunud, et keegi ei taha omavalitsuste seisukohalt halbu otsuseid vastu võtta. Ja hea otsus on see, mida omavalitsused praegu ootavad. Loodan, et see kauaoodatud eelnõu läbib sisulise ja tõsise arutelu, et see jääb menetlusse ja sellega saab edasi minna.

Loe edasi 21. juuli lehest.

Reform korr

See, mis tulema peab, tuleb niikuinii. Ehkki on küsitav, kas riik peab ikka kulutama raskel ajal ligi 12 miljonit krooni selleks, et me teaksime, et euro ikkagi tuleb. Selle teadustamiseks peaks tavaliselt ajakirjanduslikust materjalist piisama küll. Mõni telekanal, raadiojaam ja ajaleht Eestis ju ikka tegutseb.

EVELYN SEPP
Riigikogu
põhiseaduskomisjoni
aseesimees

Küllap Eesti inimesed näevad ilma 12 miljoni eest teavitamatagi tuleva aasta jaanuaris, et nende 300-kroonisest lastetoetusest on saanud näiteks vähem kui 20-eurone toetus või et töötutoetuseks on umbes 20 eurot kuus jne.

Ligi toetab omasid

Seevastu on aga praegu väga huvitav vaadata ühe pealtnäha süütu loo kajastamist Eesti meedias.

Mõni aeg tagasi kirjutas Eesti Päevaleht sellest, kuidas rahandusministeeriumi korraldatud euro kasutuselevõtu teavituskampaania hanke võitis pakkuja, keda juhtis Age Reklama OÜ.

Päevalehe artiklis mainiti, et tolle firma juhatuse on rahandusminister Jürgen Ligi parteikaaslane Reformierakonnast Janar Toomesso ning see, et

konkurendid tolle hanke vaidlustasid, kuna võitjaks kuulutatatu oli lubanud teha ligi 12-miljonilise pool aastat kestva kampaania 30 000-kroonise töötasu eest. Tore dumping igatahes.

Samas sai lugeda, et vaidlustajad, keda juhtis AS Tank Grupp, "kahtlustavad, et hanke võitja on teinud ebarealistliku alapakumise, lubades viiekuulise kampaania loovkonseptisiooni, meediaplaani ning projekti juhtimist vähem kui 30 000 krooni eest.

„Meil on põhjendatud kahtlus,

Eks see muidugi pisut uskumatu olekski olnud, kui tubli reformierakondlase pakumine tubli reformierakondlasest hankija vaidlustuskomisjonis oleks vigaseks tunnustatud ja tuvastatud, et näe, jäite vahele, et pesete raha muid kanaleid pidi välja.

Keskerakond: Rahandusmiljonite kavanda

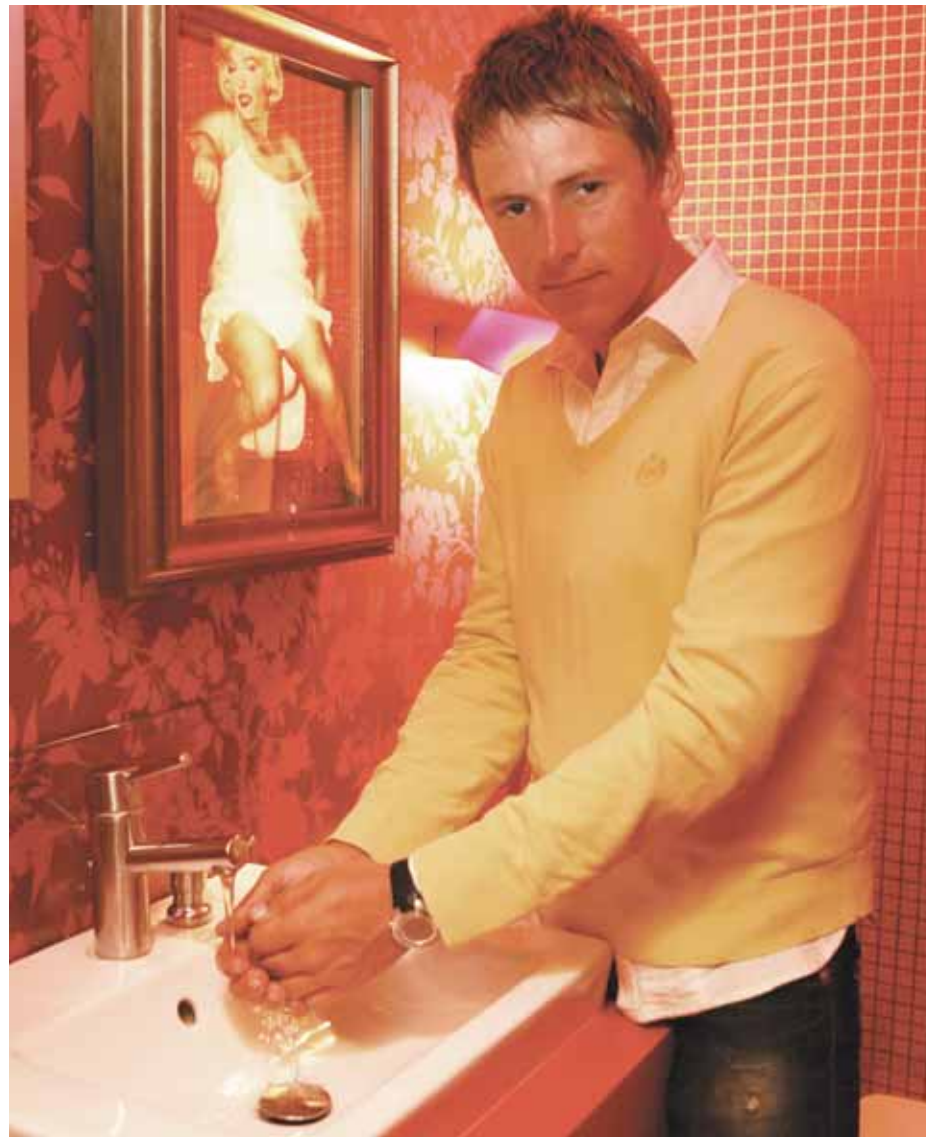
Riigikogu Keskerakonna fraktsioon esitas 16. juunil rahandusminister Jürgen Ligile arupärimise euro infokampaania kohta, milleks valitsusel oli kavas kulutada 11 miljonit krooni.

"Riigil on euroga seotud kommunikatsioonitegevuseks kasutada rohkem kui 11 miljonit krooni," ütles Tiit Kuusmik (KE, pildil). "Suurim osa sel-lest summast kavatsetakse kasutada aasta teises pooles ettevõtetavale reklaamikampaaniale - kokku 4,5 miljonit krooni." Kuusmik ütles, et rahandusministeeriumi riigihanke reklaamikampaania korraldamiseks võitis Age Reklama OÜ, mille juhataja Janar Toomesso on Reformierakonna liige.

"Riigihange on konkurentide poolt vaidlustatud, kuna tõenäoliselt tegi hanke võitja sellise pakumise, mille eest ei ole korralikku tulemust võimalik saavutada. Kahju oleks, kui euro infokampaaniast saaks samasugune läbikukkunud riigihange nagu võidusambast," ütles Kuusmik. "Euro infokampaaniaga

ierakonna kampaaniameistrite uptionsioonikatse kukkus läbi

PARTNERS IN CRIME: Rahandusminister Jürgen Ligi (vasakul) ja tema parteikaaslane Reformierakonnast, Age Reklam OÜ juht Janar Toomesso on omavahel läbi euro kasutuselevõtu teavituskampaania seotud hämara salasepsusega, millest meedia vaikib. Esialgu teavituskampaania konkursi võitnud Age Reklam OÜ lubas teha ligi 12-miljonilise pool aastat kestva kampaania kõigest 30 000-kroonise töötasu eest. Tegu on korruptsioonihõngulise juhtumiga. Fotod Scanpix.

et ainus viis, kuidas taoliste tasudega tööd jätkusuutlikult teostada, on läbi hankija petmise peidetud tasudega," müristab oma arvamuses näiteks Tanki esindav advokaat Maria Ait, kelle arvutustest tuleb välja, et tema kliendi ja võitja pakkumiste hinnavahe

oli mitmeteistkordne. Ehk siis kolme firma koostöö kuuekuulise ja ligi 12-miljonilise kampaania läbiviimisel maksnuks riigile vaid 30 000 krooni. Pole paha.

Siiski tekkis konkureerivatel firmadel ilmselt põhjendatud

kahtlus, et tegemist on muul viisil varjatud rahastamisega. Kas sellega on seotud ka Reformierakonna kampaaniameistrid, võib igauks ise välja uurida. Selle teema kohta on Riigikogus rahandusminister Jürgen Ligi vastamisjärge ootamas ka üks arupärimine.

KAPO ja prokuratuur peaksid sekkuma

Hiljuti tuli konkurentsiameti otsus, et vastav hange ikkagi tühistatakse. Tore on selle sõnastus ning ka kajastus. Postimehe käsitus sellest teemast on äärmiselt huvitav, kuid napp ja mõistagi asja ole-

must ei ava. Põhjusi, miks see hange üldse vaidlustati, mille üle käis tegelikult vaidlus ja miks küllalt põhjendatud kahtlused kerkisid, ei meenutata sõnagagi. On vaid usumatu sõnadekombinatsioon sellest, kuidas kõik oli hästi, aga igaks juhuks ikkagi tühis-

tati, ja kuidas see ei sega mitte midagi tegemast.

„Vaidlustuskomisjonis ei leidnud kinnitust ükski vaidlustajate etteheide, kuid komisjon otsustas vaidlustajate taotlused siiski rahuldada, viidates protseduurilisele eksimusele hankija otsuse vormistamisel,“ ütles eurokommunikatsiooni projektijuht Ingvar Bärenklau pressiteates.

Bärenklau märkis, et komisjon asus seisukohale, et kuigi antud riigihanke näol oli tegemist lihtmenetlusega, oleks hankija pidanud vormistama edukaks tunnustamise otsuse haldusaktina.

“Hoolimata sellest, milliseks kujuneb vaidlustuse lõpplahendus, viime eurosõnumite reklaamikampaania kindlasti läbi ettenähtud ajaraamistikus,“ märkis Bärenklau.

Kogu lugu. Ehk teiste sõnadega võtame selle 12 miljonit krooni riigikassast välja ükskõik kuidas! Julge hundi rind on ikka rasvane.

Eks see muidugi pisut usumatu olekski olnud, kui tubli reformierakondlase pakkumine tubli reformierakondlasest hankija vaidlustuskomisjonis oleks vigaseks tunnustatud ja tuvastatud, et näe, jäite vahele, et pesete raha muid kanaleid pidi välja.

Ka ajakirjanduslik huvi vaibus kohe pärast vastavasisulise *online*-uudise ilmumist. Mulle tundub, et siin on küll koht, kuhu normaalses riigis sekkuks kaitsepolitsei või vähemalt prokuratuur, aga meil see vaevalt juhtub.

minister Ligi peab selgitama mist infokampaaniaks

seotud kommunikatsiooni tegevuseks hanke korraldamine tekitab mitmeid küsitavusi. Spetsialistid on väitnud, et avalikul sektoril kulub teavitusteks ja kampaaniakuludeks aastas üle 200 miljoni krooni ning see summa on iga-aastaselt kasvanud."

Keskfraktsioon palus rahandusministril vastata, kellele on see reklaamikampaania suunatud ja kas kampaaniaga tahetakse teavitada vähemteadlikku elanikkonda? Samuti tahab KE teada, kuivõrd otstarbekaks peab Reformierakonna rahandusminister Ligi miljonite kroonide riigi raha kulutamist, et rahvale kalkulaatoreid lihtsalt laiali jagada? Soovitakse ka teada ministri hinnangut, kas eesti inimestel pole piisavalt teadmisi ega arvutusoskust.

Arupärimises nendivad keskerakondlased, et euro infokampaania projektijuhtimiseks korraldatud hanke võitnud Age Reklam OÜ tegi ebarealistlikult madala pakkumise. Ministrilt küsitakse, kuivõrd realistlik on viia nii suuremahuline kampaania projektijuhtimine läbi kõigest 30 000 krooni eest?

"Kas teie hinnangul võib olla tegemist peidetud tasustamisega?" pärib Kesk rahandusministrilt aru.

Algab pärimusmuusikafestival Hiiu Folk

15. juulil avatakse Kärđlas kuuendat korda südasuvine pärimusmuusikafestival Hiiu Folk, mille üheks eripäraks on alkoholvaba lähenemine. Festivali põhipaik on Kassari kiigeplats. Kontserte on mujalgi: Kärđlas, Käinas, Pühalepas, Tahkunas, Kõrgessaares, Emmastes, Reigis, Kõpus. "Enneolematult suvised ilmaprognoosid lubavad pakkuda erilisel imelisi elamusi nii küllastajatele kui ka esinejatele," usub Hiiu Folgi peakorraldaja ja programmijuht Astrid Böning.

15.-18. juulini saab kuulda mõnusat muusikat, mida pakuvad muusikud Kait Tamrast Tõnu Tepandini ja Zetodest Ummamuuduni, samuti Mari Kalkun, Anne Maasik, Heikki-Rein Veromann, Diskreetse Mango Trio, Jaak Johanson,

Riho Sibul ja Eesti Keeled, Karmoshka, Veski-Remmel-Kalluste jpt. Ungarist tulevad külalismuusikat tooma Sandor Szabo, Nikola Parov ja Agnes Herczku, Soomest ansambel Pelios.

Lisaks teatrietendused, töötoad, jalutusretked, loodusmatkad, näitused, ettekanded – kõik pärimusteemalised. Hiidlased andsid Hiiu Folgile mullu tiitli "Hiiumaa kultuuripärl 2009". Festivali päevapilet maksab 200 ning nelja päeva pass 300 krooni. Mõni kontsert on tasuta.

Mari Klein

Belgiat ja Euroliitu ähvardab ühtemoodi lõhenemine

Kanada ajakirjanik Gwynne Dyer pöörab oma artiklis tähelepanu hiljutistele Belgia üldvalimistele. Ta võrdleb nii Belgia kui ka Euroopa Liidu sees valitsevat lõhet, jõudes järeldusele, et oma olemuselt on need küllaltki sarnased.

Belgias elab 6 miljonit hollandlast ning 4 ja pool miljonit prantslast ning nende elupaiku eristatakse kultuuriliselt Flandriaks ja Vallooniaks.

Belgia 14. juunil toimunud üldvalimistel kogus Uue Flaami Alliansi partei eesotsas selle juhi Bart De Weveriga hollandi keelt kõnelevas Põhja-Belgias asuvas Flandrias 28% häältest. Kui mujal ei oleks selline toetusprotsent ühele erakonnale eriline sündmus, siis Belgia killustunud poliitilises süsteemis mõjub see resultaat Dyeri sõnul laviinina.

Iseseisva Flandria loomise idee ei ole seega Dyeri sõnul enam ilmvaimat unistus. „See kõik võib lõppeda separatistliku Flandria ja (vastumeelselt) iseseisva Vallooniaga,“ tõdeb ajakirjanik. Ülejäädud maailmareaktsioonile saaks tema sõnul ilmselt olema ükskõikne. Kuid Dyer hoiatab: see Belgiat hävitav nähtus võib saada peagi saatuslikuks tervele Euroopa Liidule. Või vähemalt paiskab Euroliidu tagasi selle märksa varasemas arengustaadiumisse.

Jõukad väsinud toetamast

Põhjused, miks on Belgias asjad nõnda valesi, on seotud minevikuga. Nimelt oli prantsuse keelt kõnelev Lõuna-Belgias asuv Valloonia üks Euroopa esimesi tööstuspiirkondi. Tänu oma arengule domineeris Valloonia piirkond terves Belgias üle sajandi. Flaamid panid kogu selle aja oma madalamat staatust pahaks. Pärast Teise maailmasõja lõppu algas aga Flandria kõrgtehnoloogilisele tööstusele tuginev majanduslik tõus samal ajal, kui Valloonias suitsevad tööstusettevõtete korstnad üksteise järel tegevuse lõpetasid.

1980. aastateks olid flaamid saavutanud piisava mõjuvõimu ja enesekindluse ning

nõudsid enam otsustusõigust. Valloonia poliitikud nõustusidki mitmete seni riiklikult kontrollitud valdkondade üleminekuga kohaliku tasandi pädevusse. Kuid vallooniid suutsid jätta keskvalitsuse kontrolli alla nii maksude kogumise kui ka sotsiaalkultustuste valdkonna.

Senikaua, kuni flaami poliitikud on sunnitud läbirääkimisi pidama nimetatud kahes valdkonnas, suudavad vallooniid tagada selle, et suur osa riiklikust rikkusest jõuab jõukamast Flandriast vaesemasse Vallooniasse, kus näiteks tööpuudus on Flandriast kaks korda suurem, märgib Dyer.

30 aasta pikkusest vallooniide subsidierimisest väsinud flaamid on jõudnud veendumusele, et probleemide põhjus seisneb keskvalitsuse ole-

vatele probleemidele. Nendeks on euroga seotud kriis ja üha laiemaks muutuv avalikkuse vastuseis Euroopa Liidu edasise laienemise suhtes.

Need probleemid on aga seotud sellega, et Põhja-Euroopas asuvatel jõukamatel riikidel on saamas kõrini pidevast ressurside suunamisest Lõuna-Euroopa riikidesse. Eriti häirib Põhja-Euroopat lõuna partnerite vastutustundetud rahanduspoliitika, mille tulemusena euro stabiilsus on sattunud ohtu. See kõik ei ennusta Dyeri hinnangul Euroliidule tulevikuks midagi head.

Euro loojad pooleldi küll mõistsid, et jõukad riigid nagu Saksamaa ja Prantsusmaa ning suhteliselt vaesemad riigid nagu Kreeka ja Portugal haldavad rahaühikuid eri viisil. Seetõttu on euro kui erinevaid riike hõlmav ühtne rahaühik oma olemuselt Dyeri sõnul problemaatiline juba loomise algusest alates. Kuid Euroopa eliiti kuuluvad poliitika üle

Euroliidu eliit soovis põhja ja lõuna vahel valitsevaid suuri erinevusi kaotada varade suunamisega rikastelt riikidelt vaesemateni. Ometi ei toonud see tegevus kaasa muutusi vaesemate, peamiselt Vahe-mere piirkonnas asetsevate riikide majandusstruktuurides ega poliitilistes käitumismustrites, nendib Dyer.

Euroopa Liit taandarengus

Selle tõe päralejõudmine tekitas jõukamate riikide seas tema sõnul suurt vimma. Sarnaselt flaamidega Belgias on Põhja-Euroopas asuvad eurot kasutavad riigid kannatust kaotamas.

Dyeri väitel on suurte materiaalsete ressursside suunamisest eri regioonide vahel võimalikud vaid juhul, kui inimesed mõlemal poolel tajuvad end mingi suurema ühise ettevõtmise osalistena. „Kuid ei flaamid ega ka enamik tavalisi Euroopa Liidu kodanikke näe end selles val-guses,“ ütleb Dyer.

Ta märgib, et Euroopa „identiteet“ on viimase poole sajandi jooksul üha enam ilmnenu-d ega ole lihtsalt fantaasia. Ometi ei ole see enamiku inimeste jaoks tema sõnul veel piisavalt tugevaid juuri alla saanud, nii et see oleks muutunud Euroliidu elanikele vaistlikuks identiteedi osaks.

Hiljutine Saksamaa valitsuse suur vastumeelsus finantseerida võlgades siplevat Kreekat olukorras, kus terve euro püsijäämine oli ohus, näitab Dyeri sõnul, kui kehvad asjad tegelikult on.

„Kreeka kuulutab tõenäoliselt mõne aasta pärast välja pankroti, kuid euro rahaühikuna jääb püsima kuni järgmise suure majanduskriisini maailmas,“ kirjutab Dyer. Pärast seda euro tema arvates enam püsima ei jää, kui just Euroliitu kuuluvate riikide majanduspoliitikat ei suudeta allutada mõnele kõikvõimsale kesk-pangale. Seda võimalust peab Dyer siiski ebatõenäoliseks. Tema sõnul on ilmnenu, et otsusega luua euro astuti samm liiga kaugele. Kuigi eurost pidi saama Euroopa ühendaja, ähvardab sellega seotud kriis nüüd hoopis Euroliidu fataalselt lõhki tõmmata. Ja kõik hea ning kasulik, mida eelnev mõdukam Euroliit suutis endaga kaasa tuua, võib hoopis peagi kaduda, arvab Dyer.

Tõlkis Indrek Veiserik

Nädal Euroopas

5.-11. juuli

Esmaspäeval kohtusid Soomes kuuapäevast visiiti lõpetav Jaapani printsess Takamado ja president Tarja Halonen. Suurbritannia liberaalide juht Nick Clegg tutvustas uut valimisreformi, mis muudab mandaadi saamise viisi ja vähendab parlamendi suurst 50 võrra ehk siis 600ni. Rootsi uuringu järgi on hea sissetulekuga perede laste õpiedukus koolis 20 aasta jooksul rohkem tõusnud kui vaeste perede lastel.

Suurbritannia liberaalide juht Nick Clegg valimisreformi esitlemas, temast vasakul peaminister David Cameron.

Teisipäeval pidas kuninganna Elisabeth II kõne ÜRO-s. Suurbritannia alustas sõdurite väljatoomist Afganistani Sangini provintsi, kus on saanud kolmandik brittide kaotustest (kokku 313 sõdurit). Rootsi feministid põletasid raha, et protestida naiste ja meeste ebavõrdse palga vastu. Eurostati teatel andsid liikmesriigid 2008. a kodakondsuse 696 tuhandele inimesele, üle poole neist Prantsusmaal, Suurbritannias ja Saksamaal. Teisest raportis loeme, et 2009. aastal kahanes reisijate vedu raudteel 27 liikmesriigis 2%, Eestis seejuures 7,4 %, Lätis 19,5 % ja Leedus 14,1 %. Ainsana kasvas see Taanis ja Belgias.

Kolmapäeval karmistas Euroopa Parlament pankurite lisatuste reegleid. Saksamaa valitsus otsustas kärpida 80 miljardit eurot kulusid järgmise nelja aastaga (Eesti 2010. eelarve 5,7 miljardit €). Euroopa Liidu energiavolinik Günter Oettinger kutsus üles süvamere nafta puurimise moratoriumile. Soome Stora Enso tegi otsuse sulgeda kaks ajalehpeberi tootmise masinat ja koondada 175 töötajat. Rootsi tööminister Sven Otto Littorin astus ootamatult tagasi ja seda seostatakse nelja aasta eest prostituudile maksimisega (keelustatud 1999). Poola loovutas Saksamaale arvatava Mossadi agendi. Prantsusmaal uuritakse president Nicolas Sarkozy kampaania rahastamist L'Oréal'i pärija Liliane Bettencour'i poolt.

Neljapäeval andis Euroopa Parlament heakskiidu SWIFT2 lepingule liikmesriikide pangavahelduste info jagamiseks USA-ga. Võeti vastu resolutsioon kobarpommide keelustamiseks, mille vastu on olnud Soome, Eesti, Kreeka, Poola, Rumeenia ja Slovakkia. Kreekased korraldasid kuuenda streigi parlamendi otsuse vastu, millega kärbitakse pensione ja tõstetakse pensioniiga. Vaid 35% küsitlusest peab kärpeid vajalikeks, kuigi ebaausateks. „See on kohutav. Oleme maksnud makse ja nüüd ei saa midagi,“ ütles meelevaldaja Vasa Spolou. Šveitsis lõppes edukalt päikesepaneele kasutava elektrilennuki ööpäev kestnud katselend.

Reedel sai Slovakkia esimese naispeaministri – Iveta Radicova. Belgia kuningas palus prantsuskeelsesotsialistil Elio Di Rupoal moodustada valitsus. Tony Blair külastas Kosovot ja kohtus Pristinas oma üheksa nimekaimuga. Itaalia ajalehed ei ilmunud protestiks Silvio Berlusconi kava vastu piirata helisalvestiste avaldamise õigust.

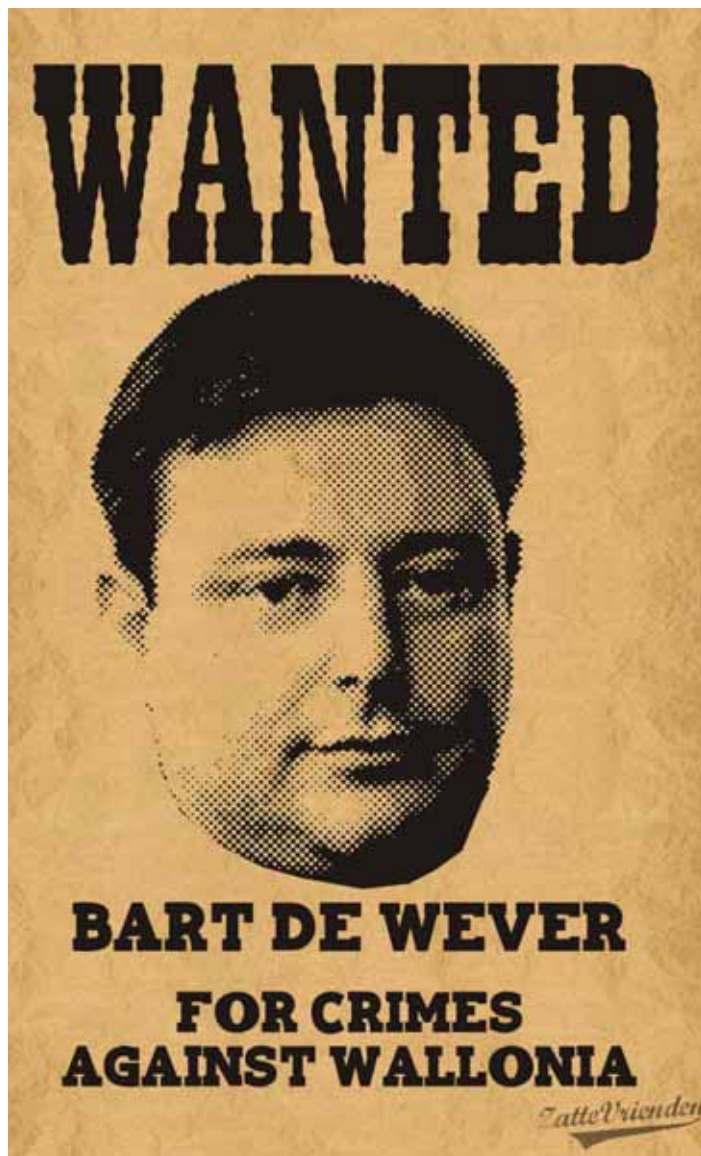

Tony Blair (vasakul) kohtub oma üheksa nimekaimuga Pristinas (Kosovos).

Laupäeval oli Barcelonas 1,1 miljoni osavõtjaga meeleavaldus Kataloonia autonoomia kaitseks. Hispaania 47 miljonist elanikust on 7 miljonit katalaanid (suurim riigitu rahvas Euroopas). Suurbritannias lõppes terve nädala kestnud inimjaht, kui kolme inimese mõrvas kahtlustatav Raoul Moat sooritas politsei piiramisrõngas enesetapu.

Pühapäeval möödus Srebrenica metsikustest 15 aastat, kui Bosnia serblased vallutasid ÜRO turvaalaks kuulutatud linna ja tapsid tuhandeid moslemeid. Euroopas on kuumalaine ja tavapärasest rohkem inimesi on surnud Suurbritannias, Saksamaal, Šveitsis ja Poolas. Saksamaal evakueeriti kuumuse pärast kolme rongi reisijad, sest vagunites tõusis temperatuur üle 50 kraadi. Hispaania tuli jalgpalli maailmameistriks.

VIRGO KRUBE
MTÜ Eurosaadik

BELGIA LÕHESTAJA?: Iseseisvast Flandriast unistav Bart De Wever on käesoleval plakatil kujutatud kurjategijana. Plakatil seisab sõnum: tagaotsitav Valloonia vastu sooritatud kuritegude tõttu.

masolus, kirjutab Dyer. Ja lahenduseks on selle likvideerimine.

Dyer soovib seejärel lugejatel mõelda Euroopa Liidu jaoks suurimatele käesole-

otsustajad, kelle eesmärk oli muuta Euroopa „ühtsus“ veelgi laiemaks, jäid vaatamata euro loomisega seotud riskidele otsustuskindlaks, märgib Dyer.

**"Kirjanik Vilde
suvitab juulikuus
Viinistul"**

Nii võiks kõlada ajalehte- teade 1920ndatel. Ent tänavu, kui Vilde sünnist möödub 145. aastat, on Vilde Viinistule jõudnud hoopis läbi teksti ja sõna.

2. – 29. juulini

saab Viinistu Kunstimuuseumi tšinnides näha lustlikku reisiteemalist näitust "Kirjanik kohvriga". Ülevaade annab aimu ühe enim rännanud kirjaniku Eduard Vilde reisivõimudest ja reisekirjandusest.

Vilde elas kokku 20 aastat välismaal. Reisimine oli lahutamatu osa tema elust ja nüüd eluloost.

Tänu laialdasele elukogemusele Läänes võis Vildet julgelt nimetada esimeseks tõeliseks eurooplaseks Eestis. Näituse on koostanud kirjaniku juubeliaastaks Eduard Vilde Muuseum.

16. juulil

algavad Viinistul ka Eduard Vilde elust jutustavad etendused. Mart Kivistiku näidend "Kivist külalised" annab suurepärase võimaluse Vilde kui kirjaniku loo ja saatuse üle mõtisklemiseks ja ka laiemalt selle aktualiseerimiseks. Etenduse kohta loe lisa: www.musketar.ee

KAIRI TOOMET
muuseumijuht

Ed.Vilde Muuseum/
Kastellaanimaja Galerii
Roheline aas 3, Tallinn

Uudo Kald!

Õnnitleme Sind
80. juubeli puhul.
Ole tugev nagu kalju,
siis tuleb juubeleid veel
palju.

Klubi Keskpäev

Austatud
Andres Vään
Jõgevamaalt!
Õnne 50. juubelil!

Erakonnakaaslased

Möödanik kõlbab ka tänaste arvete klaarimiseks

Publitsist ja ekspoliitik Tiit Made, keda varem teati peamiselt majanduse asjatundjana, on viimasel ajal siirdunud ajaloolaste töömaile. Mullu ilmus tema sulest mahukas raamat "Idüllist ahastuseni. 1939–1941". Selles annab ta enda sõnul objektiivse ülevaate noil aastail Eestis toimunud sündmustest, nähtuna läbi eestlase silmade.

ENDEL RIHVK
kolumnist

Küll küllale liiga ei tee

Kõnealuste Eestile murranguliste aastate kohta on aja jooksul ilmunud üsna palju erinevaid käsitlusi, mida laias laastus võiks jagada kahte suurde rühma.

Esimesse kuuluvad need, mida fotograafiatermiini kasutades võiks nimetada positiivideks. Neist saab toimunu kohta enam-vähem tõetruu pildi.

Teised, mida levitas 1950. aastatel Nõukogude võim, võib liigitada negatiivide kategooriasse. Seal paistab kõik mustvalgena ja vastupidi.

Vanematel põlvkondadel on olnud võimalus loetud kõrvutada kas isiklike läbielamiste või eellaste suust kuulnud vahetute muljetega.

Seevastu praeguste nooremate põlvkondade jaoks on kõik see juba, kirjanik Anton Hansen-Tammsaaret parafraaserides, "mälestuste mälestus".

Võib arvata, et just nende jaoks on kõnealuse raamatu väärtus kõige suurem, sest siit on võimalik ühtaegu saada teavet nii sündmuste ajalise järjestuse, põhjuste ja telgitaguste kui ka eesti rahva kaotuste kohta.

Samas on aga ka neil, kes toonaseid sündmusi on saanud lugematu arv kordi enda jaoks teadvustada ja mõtestada, võimalik Made raamatust leida väärtuslikku lisainformatsiooni paljude detailide kohta. Näiteks kas või seda, millises sõnastuses täpselt Vjatšeslav Molotov ja Jossif Stalin 1939. aastal nn läbirääkimiste käigus Eesti välisministrit Karl Selterit töötlesid, või siis seda, milline ikkagi oli Boris Kumm, Neeme Ruusi, Karl Säre jt juunikommunistide roll 1940. aasta pöördelistes sündmustes. Lisaks muule on raamat piisavalt palju vähemtuntud pildimaterjali.

Tiit Made raamat on kirja pandud küllaltki hästi loetavas stiilis ja seda võiks võtta ka poliitilise põnevikuna, kui kogu asi nii vahetult ei puudutaks igaüht meist. Samas pole kogu tekst ühtmoodi kõitev.

Hoogsalt ja emotsionaalselt edasi antud sündmuste kõrval, mis sageli kujutavad endast tervete lehekülgede kaupa tsitaate teiste autorite tekstidest, leidub kohati ka pikki statistiliste andmete jadasid, mis üldtausta ja sellest tulenevat olulisel määral ei süvenda.

Mõistagi tuleb sündmustest vahetute osavõtjate mälestuste edastamine raamatu loetavusele kasuks. Samas pole midagi parata, et meelde

aasta veebruaris tehtud valitsuse otsuse moodustada peakomitee ja algatada korjandus ühe suure võidusamba rajamiseks.

Seejuures märgib Made ära, et rahvas polnud selles küsimuses sugugi üksmeelne ja paljude meelest tulnuks korjatav raha kulutada hoopis riigikaitse tugevdamiseks.

Paraku ei lasknud järgnenud sündmused näha, mis sellest aktsioonist oleks lõpuks välja tulnud.

Nendelt arutlustelt läheb autor sujuvalt üle sellele, kuidas lõpuks sündis see Vabadussõja võidusamba, mis Tallinnas mullu avati, kuid mis, vaatamata üle 110 miljoni krooni

tegutsemise eest. Kõiki, kes seda aktsiooni tulihingeliselt ei toetanud, nimetab Made kaotajateks ja "hõlmikpuulasteks". See on otsene vihje nende looduskaitsjate tegutsemisele, kelle aktsioonide tulemusena jäi Nõukogude aja lõpuastatel ehitamata uus Estonia teatrimaja.

Paraku jätab autor lugeja teavitamata sellest, et nendest-sammast „hõlmikpuulastest“ formeerus õige peagi nn roheline liikumine, mille käilakujuks oli Tiit Made ise, ja seda ambitsiooniga kujuneda poliitiliseks erakonnaks.

Kuna sellest asja ei saanud, võiks luuseriks ja „hõlmikpuulasteks“ nimetada ju ka Madet ennast. Selle asemel ristib ta halvustavalt „hõlmikpuulasteks“ kõik need, kellel oli tänasest sambast teistsugune nägemus, ja nimetab ainsana kaotajaks Edgar Savisaare juhitud Tallinna linnavalitsust, kes olevat tema sõnutsi igati takistanud Vabadussõja võidusamba rajamist (lk 22).

Hoidu sõprade eest!

Paraku pole eelpoolnimetatud võidusamba saaga kõnealuses raamatus ainus koht, kus autor püüab kritiseerida tänaste poliitikutute tegemisi ning kus ikka ja jälle jääb tal hammaste va-

mis toimus Stalini initsiatiivil. Seda ei saa autor jätta kõrvutamata "ühe parteijuhhi Moskvaga kurameerimisega tänapäeval". Väiksemaid nükkide võib tekstist leida paiguti veelgi.

Tahestatmata tekib küsimus: mis sunnib autorit kaugete ajaloo sündmuste kajastamise kõrval sellisteks pahatahtlikeks kommentaarideks?

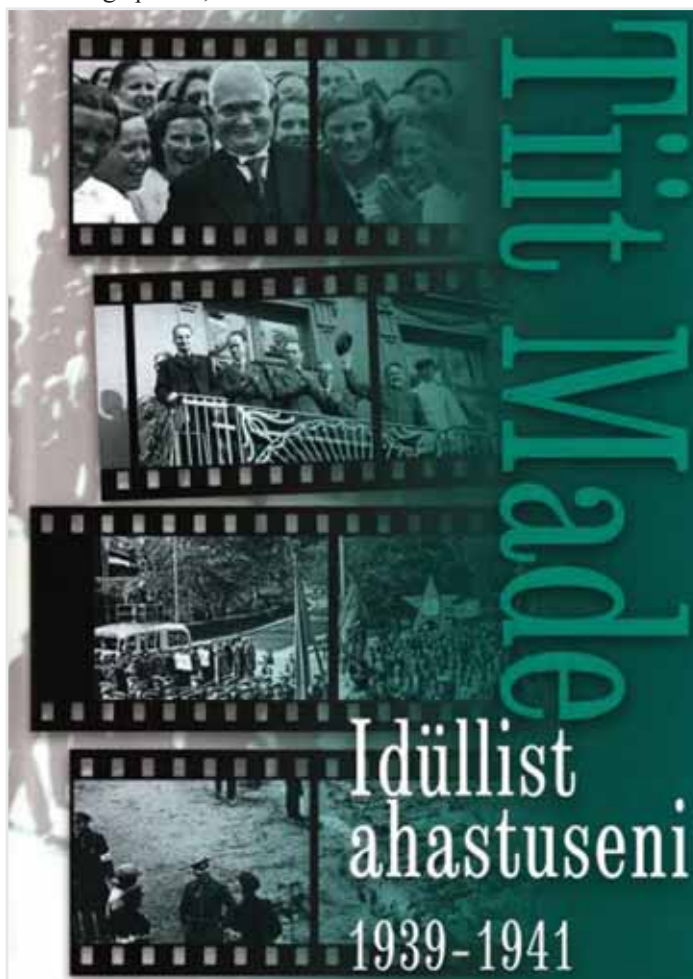
On ju teada, et Tiit Made oli üks neist, kes pani koos Edgar Savisaarega käe alla IME projektile, mis ka tema enda populaarsust kõvasti kasvatas.

Hiljem jäi selle teema vedamine põhiliselt Savisaare õlgadele ja too pidi ka ainuisikuliselt taluma etteheiteid, nagu soovimatu Venemaaga liidulepingut sõlmida ega toetanuks Eesti iseseisvumist.

Oleks ju loogiline, et mehed, kes sellises riskantses ettevõtmises käed lõõnud, jäävad ka hiljem ühte paati või siis väsides astuvad lihtsalt vaikselt kõrvale.

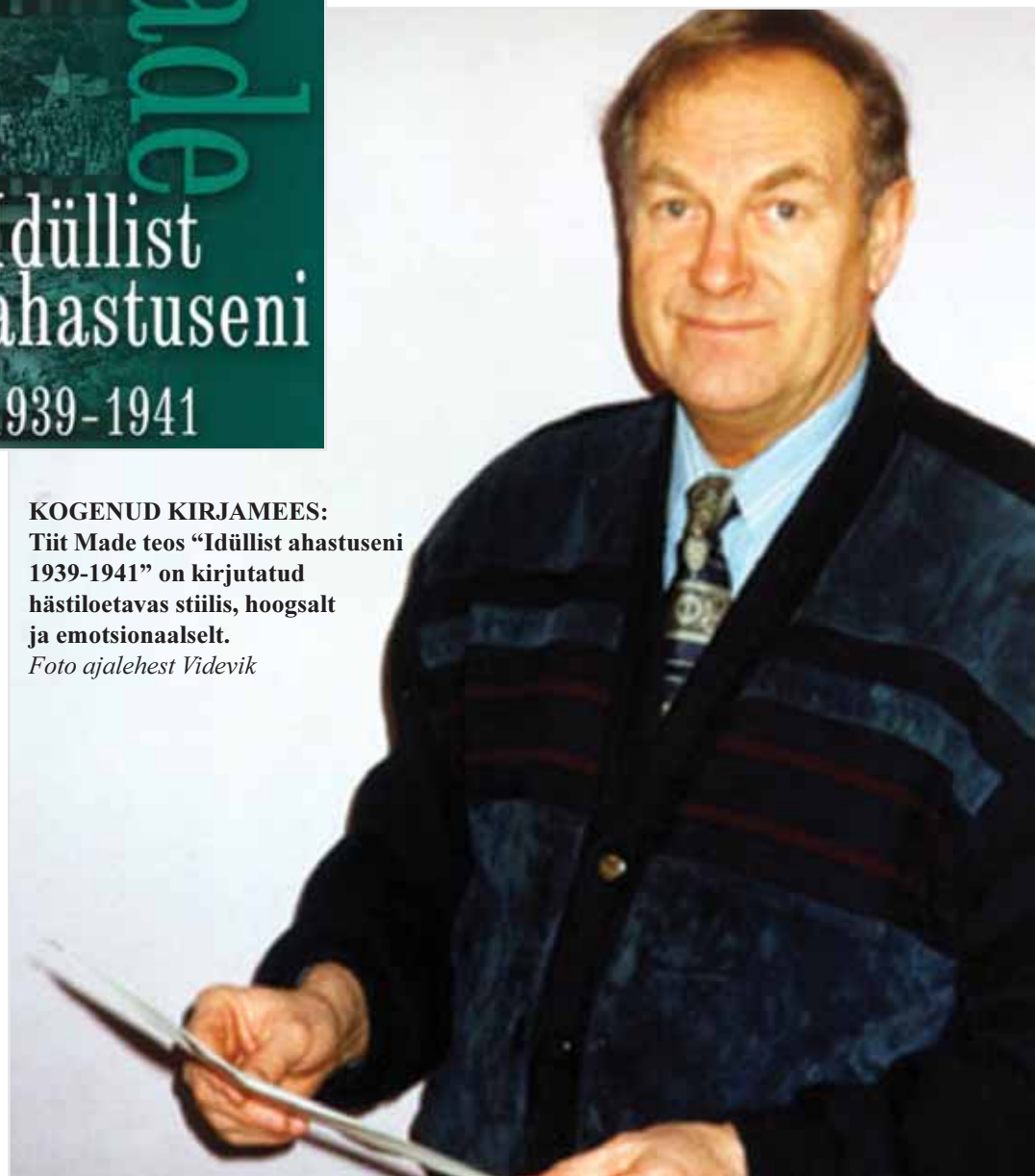
Asjale heidab mõningast valgust Tiit Made edasine poliitikute. Ta proovis kanda kinnitada nii mõneski konkureerivas erakonnas, kuid oli lõpuks siiski sunnitud paluma end Keskerakonda vastu võtta.

Paraku jäi tema aeg ka selles üürikeseks. Põhjusi teavad asjaosalised ise kindlasti kõige paremini, kuid võib oletada, et

KOGENUD KIRJAMEES:
Tiit Made teos "Idüllist ahastuseni 1939-1941" on kirjutatud hästi loetavas stiilis, hoogsalt ja emotsionaalselt.

Foto ajalehest Videvik

kulutamisele, pole tänini saanud õigetest tehnikatüüpidega paljude jaoks ka emotsionaalselt.

Seejuures asub autor ühemõtteliselt nende positsioonile, kes seda sammast iga hinna eest püsti panna soovisid, ja kiidab praegust valitsust otsustava

hele just Edgar Savisaar. Nii kõrvutab ta sõjajärgsel ajal valitsenud suhkrunappust Savisaare valitsuse ajal (1990-1992) ajutiselt käibele lastud talongidega (lk 290).

Leheküljel 311 algab ülevaade Johan Laidoneri visiidist Moskvasse 1939. aasta detsembris,

ühaks teguriks olid isiklikud vastuolud erakonna esimehega. Teema lõpetuseks sobib iidne rahvatarkus: igaüks peab end hoidma pahatahtlike sõprade eest, sest vaenlasi on sootuks lihtsam ära tunda ja nendega on hõlpsam toime tulla.

Kõrge pinge ja *keep smiling*

ENDEL UIGA
Hope, NJ, USA

Keep smiling!

Kui küsida, mis on ameeriklaste suurim omapära, siis on see nende *keep smiling* olemus. Meile, tusastele põhjamaalastele, on see võõrastav ja isegi vastuvõtmata, kui näiteks ameerika riigisekretär, külastades mõnda murest murtud maad, tuleb sinna naeratava valimiskampaania maskis. On olukordi, kus tuleb tõsise näoga käituda. Miks siis ameeriklased alati naeratavad? Selle hüüdlause lõi president Roosevelt ajal, kui Ameerika läbis rasket kriisi depressioonaaastatel. Roosevelt taipas, et peale kõikide majanduslikkude ja sotsiaalsete abivahendite on tähtis tõsta rahva tahet, enesekindlust ja positiivset ilmutamist. Sellest tuligi tema „*keep smiling!*“ hüüdsõna, mida ameeriklased on senini, ja küllalt suure eduga, järginud.

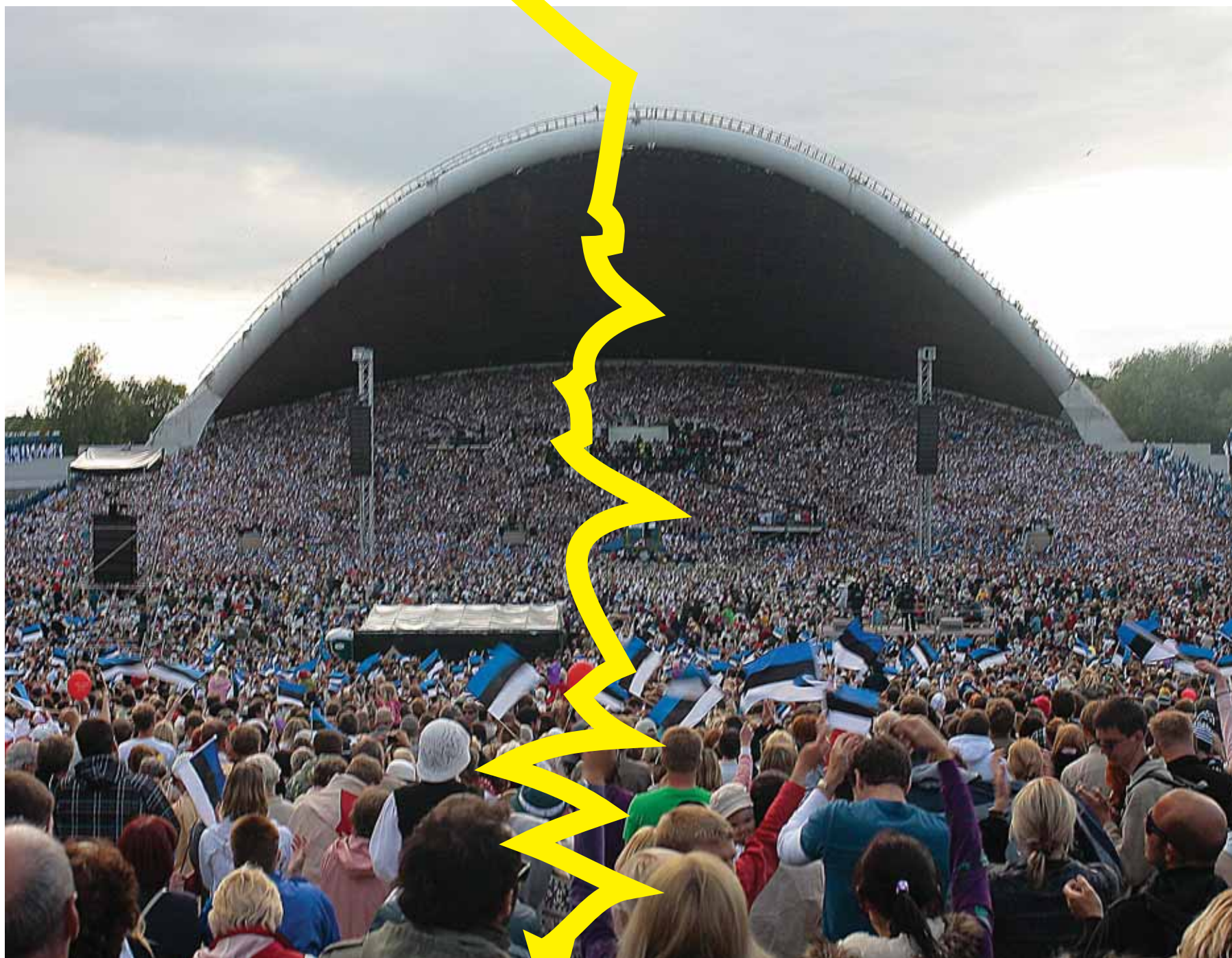
Kas tühi sõnakõlks või on sel ka tõde taga?

Ka Eestil on praegu rasked ajad ja võibolla tasuks kaaluda, kas meil on ameeriklastelt midagi ilmavaate alal õppida.

Kõigepealt on üllatav, et ameeriklased seda põhimõtet väga tõsiselt võtavad – neil on hulk organisatsioone, keda firmade poolt palgatakse, et oma teenistujates arendada positiivset ellusuhtumist. Võite kindel olla, et kui firma oma rahakulutab inimeste meelsuse edendamiseks, siis pole see nende õnnelikuks tegemiseks, vaid sihiiga tõsta firma kasutegurit. Psühholoogilised ja sotsiaalsed uurimised on selgelt näidanud, et positiivse eluvaatega inimesed on edukamad ja produktiivsemad. On samuti kindlaks tehtud, et optimistide eluiga on pikem kui pessimistidel. Seega positiivse ilmavaate treening on mitte ainult kasuks firmale, vaid ta on oluline tegur töötajate ja selle kaudu kogu rahva heaolu tõstmisel.

Tõsine põhjamaa rahvas

Mitte kaua tagasi ilmus ajalehes artikkel tolerantsusest ja umbusklikkusest ja olin äärmiselt üllatunud, kui enamik kommentaatoreid arvas, et väikeste ja ohustatud rahvana ei saa meie, eestlased, endale sarnast luksust nagu tolerantsus lubada, sest elame vaenulikus maailmas ja peame alati oma kaitseks olema umbusklikud.

VABADUSE LIIG KÕRGE HIND: Kõrge pinge liinid läbistasid laulva revolutsiooni aegse rahvast tulvil lauluväljaku.

Foto Kesknädala arhiivist.

Siiski, tänu eestlaste töökusele ja tarmukusele, on taas vabanenud Eesti saavutanud uskumatult kiirel kõrge elutaseme, kuid elu nautimise asemel oleme loonud poliitilise kliima, kus elatakse alati pinge ja võitluse vaimus. Palju sellest on tingitud meie karmist saatus ja rasketest elukogemustest lähemas minevikus, kuid mõndagi on meie poliitikut ise tekitanud, et endale vahva võitleja oreloli saada ja sellega rahva poolehoidu võita. Nimetan siin mõnda probleemi.

Suhted idanaabriga

Sõda on juba kolmveerand sajandit tagasi lõppenud ja meie uus iseseisvus ligi 20 aastat kehtinud, kuid idanaabriga oleme ikka sõjajalal. Võrdluseks võiksime vaadata USA-d, kelle verivaenlastest Jaapanist ja Saksamaast on saanud tema tugevaimad liitlased. Vaadeldes ka Soomet, kes peale sõja kaotamist suure osa oma majandusest Venemaa majandussuhetele üles ehitas. Meie Ülemnõukogu, kasutades segast olukorda Mosk-

vas, kuulutas 20. augustil 1991 Eesti Vabariigi jälle iseseisvaks. See leidis kiiret kinnitust paljude lääneriikide ja mõni päev hiljem ka Venemaa poolt. Seega oli alusmüür loodud meie riigi ülesehitamiseks ja välissuhete loomiseks. Suhetes idanaabriga sattusime aga konflikti, sest nõudisime peale iseseisvuse ka Tartu rahulepingu tunnustamist ja kirjutasime vastavad piirisäted isegi oma põhiseadusesse. Kahjuks see samm Venemaa suunal positiivset vastukaja ei leidnud ning sellest on saanud aastaid kestev tüliõun meie vahel. Peaksime ehk pragmaatiliselt tunnistama, et rahvusvahelised kokkulepped sõlmatakse lepinguosaliste huvide ja jõudude vahekorra alusel sõlmimise momendil. Kui need muutuvad, nagu ajalugu on näidanud, kaotavad kõik lepingud oma pädevuse. Kahjuks ei ole jõudude vahekord praegu meie kasuks, mis annab vähe lootust Tartu rahulepingu sätete taastamiseks. Seega on see aktsioon rohkem sisepoliitilise poolehoidu õhutamiseks kui praktiliseks välispoliitiliseks programmiks. Kahtlematult on poolvaenuline vahekord ida-

naabriga raskendanud majanduslike eeliste arendamist, mida Eesti geopoliitiline värvaposisioon oleks võimaldanud.

Vahekord vähemusrahvaga

Aastasadu oleme elanud võõra võimu valitsuse all, kuid eelmisel sajandil oli esimene kord, kus eestlasi varitses oht oma riigis vähemusse jääda. Ohu jäätmed, Nõukogude okupatsiooni poolt sisse toodud vene rahvusgruppi liikmed, elavad endiselt Eestis ja neil on rahvusvaheliste tavade põhjal õigus siia jääda. See on tõsine probleem ja kuna oleme selle riigi peremehed, siis lahendamise vastutus on meie ja ainult meie õlgadel. Kahjuks viimase kahekümne aasta jooksul meie valitsus ei ole selle lahendust leidnud ja lõhe rahvusgruppide vahel on suurenenud. Usaldusväärse ja produktiivse kodanikkonna asemel oleme loonud raevuse ja alama klassi, kelle talent on mõnevõrra kasutamata.

Meie parteipoliitika

Taasiseseisvumise ja Eesti riigi ülesehitamise eest oleme tänu võlgu kahele liikumisele –

Rahvarinne ja Kongress. Nende poliitiline joon on mõnes suhtes vastandlik, kuid teiselt poolt teineteist täiendav. Mis neil mõlemal puudub, on arusaamine demokraatlikust põhiideest, et edukaks valitsemiseks on absoluutselt vajalik kaine kompromiss ja loov koostöö. Mitmed on siin meist ees. Näiteks president Obama valis oma välisministriks endise vastase, Hillary Clintoni, ja Inglismaal töötavad praegu konservatiivid ja liberaalid koos. Eestis seevastu kestab pikki aastaid vihane sisepoliitiline võitlus. See kindlasti pidurdab, kui mitte lausa ei ohusta meie arengut.

Kõrge pinge elukardetav!

Kui demokraatliku korra siht on leida parimat kompromissi eri voolude vahel, siis autoritaarsel riigikorral on kindel dogma, millele rahva energia suunatakse. Inimeste tugevaima emotsiooni, vaenu, õhutamine on selle tunnustatud meetod – Hitleril oli selleks rassi- ja Stalinil klassivaen. See tundub ka meie poliitikute tunnustatud moodus olevat. Kahjuks, vastupidiselt positiivsele ellusuhtumisele, on vihavaen kõrge pin-

ge, mis peale vastase hävitamise mõjub laastavalt ka selle kandjale. Selle märke võime näha ka meie ühiskonnas – meie meeste eluiga on üks lühemaid Euroopas, enesetappudega oleme esimeste hulgas ja alkoholi tarvitamisega ei saa keegi meile ligi. Mis mind väga üllatas, oli see, et oleme ka rahvas, kus jumalasalgaajate hulk on kõige kõrgem. Paljud kommentaarid olid selle üle väga uhked.

Ma ei ole usklik ega ole aastakümneid kirikus käinud, kuid, elanud pool oma eluiga kristlikus ühiskonnas, olen õppinud hindama kristliku elufilosoofia tasakaalustavat väärtust, eriti praeguses poliitilises ja rassilises võitlusvaimus keevas maailmas. Tihti annab kristlik juhis „Ja anna andeks meile meie võlad kui meie andeks anname oma võlglastele“ lihtsama ja sõbralikuma lahenduse kui vapper rusikanäitamine.

Selle mõttega soovin kõikidele hubast kodurahu ja **KEEP SMILING!**

